

12. 6. 2002

ID: 17314

Existence závazku

Splatný může být pouze existující závazek. Z toho důvodu splatnost závazku nemůže být spojována s odkládací podmínkou, jejímž splněním povinnost plnění teprve vzniká nebo se mění.

Splatný může být pouze existující závazek. Z toho důvodu splatnost závazku nemůže být spojována s odkládací podmínkou, jejímž splněním povinnost plnění teprve vzniká nebo se mění.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 780/2001, ze dne 30.4.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně J. V., zastoupené advokátem, proti žalovanému J. Č., zastoupenému advokátem, o 684.940,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Benešově pod sp. zn. 4 C 752/94-214, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 21. března 2001 čj. 25 Co 617/2000-296, tak, že rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 21. března 2001 čj. 25 Co 617/2000-296 se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se původně domáhala na žalovaném zaplacení částky 768.728,- Kč s příslušenstvím představující dohodnutou výši úplaty za pohledávku, kterou žalovanému postoupila ve smyslu ustanovení § 524 a následující občanského zákoníku. V průběhu řízení vzala žalobu o částku 83.787,70 Kč zpět (o tuto částku včetně příslušenství bylo řízení zastaveno a předmětem řízení zůstala částka 684 940 Kč s příslušenstvím).

Rozsudkem ze dne 10. srpna 2000 čj. 4 C 752/94-214 Okresní soud v Benešově uložil žalovanému zaplatit žalobkyni částku 684.940,- Kč se 16 % úroky z prodlení od 7. listopadu 1994 do zaplacení. Žalobu zamítl, pokud žalobkyně z uvedené částky požadovala úroky z prodlení i za dobu od 15. června 1994 do 6. listopadu 1994. Současně uložil žalovanému zaplatit žalobkyni náklady řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobkyně jako oprávněná osoba ve smyslu ustanovení § 4 zákona č. [229/1991](#) Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen zákon č. [229/1991](#) Sb.) uzavřela dne 4. října 1993 se S. s. N. jako osobou povinnou ve smyslu ustanovení § 5 zákona č. [229/1991](#) Sb. dohodu o poskytnutí náhrad za živý a mrtvý inventář, za osiva, zásoby a hnojiva v celkové částce 1,233.459,- Kč. Dne 7. října 1993 účastníci uzavřeli smlouvu o postoupení pohledávky, na základě níž žalobkyně postoupila předmětnou pohledávku co do částky 768.728,- Kč žalovanému. Stejného dne uzavřel žalovaný smlouvu o postoupení pohledávky s další oprávněnou osobou J. D. - postoupena mu byla pohledávka v částce 666.442,- Kč. Dne 19. října 1993 účastníci uzavřeli „dohodu o vypořádání postoupené pohledávky“, v níž se žalovaný zavázal za postoupenou pohledávku žalobkyni zaplatit úplatu ve výši 768.728,- Kč ve lhůtě „nejdéle do 6ti

měsíců od doby, kdy mu bude tento restituční nárok vypořádán P. f.“. Dne 9. prosince 1993 uzavřel žalovaný se S. s. N. „dohodu o vypořádání restitučního nároku“, podle níž se zmíněná povinná osoba zavázala vydat žalovanému k uspokojení jeho nároku v celkové výši 1,435.170,- Kč nemovitosti (dvě ocelokolny a stavební parcely č. 661/6, 650, 652, 653, 654, 655 a 651/2 nacházející se v katastrálním území N.) a movité věci (autojeřáb, míchačku, plechový sklad a zvedák). P. f. ČR se sídlem v P. 1, T. 17 (dále jen P. f. ČR) uzavřel s žalovaným dne 9. prosince 1993 „na částečné vypořádání nároků oprávněné osoby“ smlouvu o převodu nemovitostí č. 35 R 93/46, podle níž žalovanému vydal dvě ocelokolny v celkové částce 1,254.963,- Kč. V prosinci 1993 byly žalovanému S. s. N. vydány výše uvedené movité věci v celkové hodnotě 93.448,- Kč. Kupní smlouvou ze dne 28. prosince 1993 žalovaný prodal dvě zmíněné ocelokolny firmě I. C., s r . o., se sídlem na L. 43, P. 4. Této firmě, které byla postoupena pohledávka oprávněného J. Č., bytem N. 103, B., ve výši 86.747,- Kč, byly na základě smlouvy o převodu pozemků č. 6 RP 99/46 ze dne 17. února 1999 vydány P. f. ČR stavební parcely č. 652 a 653 v katastrálním území N. (jedná se o pozemky, které podle dohody uzavřené mezi S.s. N. a žalovaným o vypořádání restitučního nároku z 9. prosince 1993 měly být vydány žalovanému). Ostatní pozemky, které podle zmíněné dohody měly být také vydány žalovanému, má P. f. ČR „dosud v držení“. Žalovaný žalobkyni na úhradu dluhu nic nezaplatil.

Právně věc okresní soud posuzoval podle § 33a odst. 1 zákona č. [229/1991](#) Sb., § 524 a následujících občanského zákoníku. Dovedl existenci práva žalobkyně na zaplacení žalované částky, její splatnost hodnotil za použití ustanovení § 575 odst. 1, odst. 3 občanského zákoníku. Uzavřel, že plnění z postoupené pohledávky, týkající se stavebních parcel č. 652 a 653 v katastrálním územím N., se stalo nemožným, neboť P. f. ČR převedl tyto pozemky na jiného. Proto již nemůže v plném rozsahu dojít k tomu, že by byly převedeny „všechny pozemky zmíněné v dohodě mezi žalovaným a S. s. N. z 9. 12. 1993 na žalovaného“. Vázání splatnosti pohledávky žalobkyně na splnění povinnosti P. f. ČR vůči žalovanému v plném rozsahu by znamenalo, že by splatnost této pohledávky nikdy nenastala.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 21. března 2001 čj. 25 Co 617/2000-296 rozsudek soudu prvního stupně (vyjma výroku o částečném zamítnutí žaloby ohledně příslušenství pohledávky, který zůstal odvoláním nedotčen) potvrdil, rozhodl o povinnosti žalovaného zaplatit žalobkyni náklady odvolacího řízení a proti svému rozsudku připustil dovolání (právní otázku, pro níž dovolání připustil, ve výroku svého rozsudku nevymezil, pouze v odůvodnění rozsudku uvedl, že otázku zásadního právního významu spatřuje „v řešení podmínky splatnosti v projednávané věci“).

Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, vyvodil z nich však částečně odlišné právní závěry, které podle jeho názoru neovlivnilo věcnou správnost rozsudku soudu prvního stupně. Ztotožnil se s okresním soudem v tom, že žalobkyně má vůči žalovanému právo na zaplacení úplaty za postoupenou pohledávku ve výši 768.728,- Kč. Dovedl, že splatnost této úplaty účastníci vážali na podmínku odkládací ve smyslu ustanovení § 36 odst. 2 občanského zákoníku. Tím, že v prosinci 1993 žalovaný přijal k uspokojení svého nároku od S. s. N. movité věci v hodnotě 96.448,- Kč, nemůže být splněna podmínka zaplacení „nejdéle do 6 měsíců od doby, kdy bude žalovanému nárok vypořádán P.f.“, neboť P. f. ČR již nikdy nemůže vypořádat celý nárok žalovaného. Přijetím tohoto plnění žalovaný zmařil splnění dohodnuté podmínky, v důsledku čehož se právní úkon (dohoda o splatnosti úplaty za postoupení pohledávky) stal ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 občanského zákoníku nepodmíněným. Splatnost částky 768.728,- Kč proto nastala podle § 563 občanského zákoníku prvního dne poté, co byl žalovaný o plnění žalobkyní požádán.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Tvrdí v něm, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. ve znění před novelou provedenou zákonem č. [30/2000](#) Sb.), a že napadený rozsudek spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. ve znění před zmíněnou novelou). Odvolací soud podle žalovaného rozhodl konečným rozsudkem na základě jiného právního posouzení věci, než učinil soud prvního stupně, aniž žalovanému umožnil bránit se tomuto právnímu posouzení věci v řádném přezkumném řízení. Žalovaný tak byl postaven do pozice, že „musí hájit svá práva prostřednictvím mimořádného opravného prostředku v dovolacím řízení s rizikem zahájení případné exekuce“. Dále žalovaný namítá, že ze smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 7. října 1993 a dohody o vypořádání pohledávky ze dne 19. října 1993 nelze dovodit, že by se jednalo o podmíněné právní úkony, jejichž účinnost by měla nastat až v případě splnění nějaké podmínky. Jednalo se o právní úkony nepodmíněné, jejichž platnost i účinnost nastala již v okamžiku jejich uzavření. Splatnost pohledávky vymezuje časový rámec splnění povinnosti dlužníka. Splatnost dluhu žalovaného dosud nenastala, neboť P. f. ČR svůj závazek vůči žalovanému ještě nesplnil. Vydáním movitých věcí žalovanému došlo pouze „k dorovnání celkové výše jím nabytých pohledávek od žalobkyně a paní D.“. O tyto věci žalovaný neusiloval (rozhodující pro něho bylo vydání nemovitosti) a nepřijímal je se záměrem (§ 36 odst. 3 občanského zákoníku), aby „zmařil smlouvy s žalobkyní“.

Žalobkyně navrhla zamítnutí dovolání, neboť napadený rozsudek považuje za správný. Tím, že žalovaný, kterému je nesplnění podmínky na prospěch, zmařil možnost jejího splnění, se stal právní úkon nepodmíněným. Jestliže žalovaný vydané nemovitosti převedl na I. C., s. r. o., v souvislosti s čímž pak P. f. ČR vydal této firmě i stavební parcely č. 652 a 653 v katastrálním území N., je zjevné, že i další pozemky související s těmito stavbami může získat právě vlastník těchto staveb. Argumentace žalovaného je účelová a vyjadřuje pouze snahu neplnit si závazky vůči žalobkyni.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. prosince 2000 – dále jen „o. s. ř.“ (viz Část dvanáctá, Hlava I., bod 17 zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony), neboť napadený rozsudek byl vydán po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů (viz. R 70/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Po zjištění, že dovolání žalovaného je podle § 236 odst. 1 o. s. ř. přípustné, neboť odvolací soud dovolání proti svému rozsudku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, připustil (§ 239 odst. 1 o. s. ř.), že bylo podáno včas účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), a že se opírá o způsobilý dovolací důvod (§ 241 odst. 3 písm. d), písm. b) o. s. ř.), dospěl dovolací soud k závěru o důvodnosti podaného dovolání.

Dovolací soud z úřední povinnosti zjišťuje a hodnotí pouze vady řízení taxativně vyjmenované v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. – tzv. zmatečnosti (§ 241 odst. 3 písm. a) o. s. ř.) a - za splnění podmínky přípustnosti dovolání – jiné vady ve smyslu § 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř., pokud mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř.).

Žalovaný vyvozuje existenci jiné vady, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci z toho, že odvolací soud rozhodl ve věci konečným rozsudkem na základě jiného právního hodnocení,

než které učinil soud prvního stupně, což zkomplikovalo procesní situaci žalovaného, který se takovému právnímu hodnocení musí bránit cestou mimořádného opravného prostředku.

Odvolací soud ve smyslu ustanovení § 220 odst. 1 o.s.ř. může změnit rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže tento soud věc nesprávně právně posoudil, přestože jeho skutková zjištění jsou správná (§ 132 o. s. ř.). V tomto případě tedy zmíněné procesní ustanovení odvolacímu soudu umožňuje (za předpokladu, že vychází ze skutkového zjištění soudu prvního stupně) věc právně posoudit jinak a tudíž i jinak rozhodnout, aniž je neúspěšnému účastníkovi umožněno na tento „pro něho nový“ právní závěr reagovat jiným způsobem, než případným použitím mimořádného opravného prostředku (dovolání je přípustné podle § 238 odst. 1, písm. a) o.s.ř. případně podle § 238a odst.1 o.s.ř. s omezeními vyplývajícími z ustanovení § 238 odst. 2, § 238a odst. 2 o.s.ř.). Tím spíše nemůže být vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci to, že odvolací soud vycházející ze skutkových zjištění soudu prvního stupně dovedl – byť na základě odlišného právního závěru - správnost přezkoumávaného rozsudku (ve vztahu k neúspěšnému účastníkovi je dovolání přípustné za podmínek vyplývajících z ustanovení § 239 odst.1, odst. 2 o.s.ř. s omezeními podle § 239 odst. 3 o.s.ř.). Současné procesní postavení žalovaného, bránícího se cestou využití mimořádného opravného prostředku pravomocně skončenému řízení, v němž nebyl úspěšným, je dáno tím, že soudy obou stupňů dospěly k závěru o důvodnosti žaloby, což se projevilo ve vyhovujících rozsudcích, a nikoli tím, že by v řízení došlo k vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Vady řízení vyjmenované v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., ani další vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, žalovaným namítány nejsou a ani z obsahu spisu nevyplývají.

Za této situace se přezkumná činnost dovolacího soudu soustřeďuje na žalovaným uplatněný dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Protože odvolací soud nevymezil právní otázku, pro kterou bylo dovolání připuštěno ve výroku svého rozsudku a pouze v odůvodnění rozsudku uvedl, že otázku zásadního právního významu spatřuje „v řešení podmínky splatnosti v projednávané věci“, je dovolání přípustné i pro posouzení jiné právní otázky, jejíž řešení bylo pro napadený rozsudek významné (srov. nálezy Ústavního soudu ČR z 20. 2. 1997 sp. zn. III. ÚS 253/96 uveřejněný pod číslem 19 ve svazku č. 7 Sbírkou nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR). Pakliže byla dovoláním alespoň zpochybněna otázka právní povahy odkládací podmínky, je namístež posoudit nejenom otázku splatnosti pohledávky, ale i právní povahu odkládací podmínky jako nahodilé složky právního úkonu.

Podmínka ve smyslu ustanovení § 36 občanského zákoníku je vedlejší ustanovení, kterým se účinky právního úkonu (vznik, změna nebo zánik občanskoprávního vztahu) činí závislým na skutečnosti, o níž jednající neví, zda se splní. Je-li účinnost právního úkonu vázána na podmínku tak, že splnění podmínky tato účinnost teprve nastane, jde o podmínku odkládací. Do doby splnění této podmínky právní úkon, byť platný, nezpůsobuje (s výjimkami vyplývajícími z ustanovení § 36 odst. 3, odst. 4 občanského zákoníku) vznik, změnu či zánik práv a povinností, které s ním právní předpisy spojují (§ 34 občanského zákoníku).

Doba splnění závazku (tzv. splatnost – dospělost závazku) může být dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí (pokud tomu tak není, je dlužník povinen splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán – viz § 563 občanského zákoníku). Splatnost je

vyjádřena buď určením konkrétního dne, kdy má být závazek splněn nebo konkrétní doby, v níž má být závazek splněn. Nesplněním dané povinnosti v určeném čase se tato povinnost stává soudně vymahatelnou. Proto je nezbytné, aby „ časový úsek plnění „ byl vymezen zcela určitě. Splatný může být pouze existující závazek. Z toho důvodu splatnost závazku nemůže být spojována s odkládací podmínkou, jejímž splněním povinnost plnění teprve vzniká nebo se mění.

Jestliže žalobkyně žalovanému na základě smlouvy postoupila pohledávku, čímž tento získal postavení oprávněné osoby ve smyslu ustanovení § 33a, § 4 zákona č. [229/1991](#) Sb. (což se projevilo na charakteru a rozsahu uspokojování jeho nároků) a zároveň mu vznikla povinnost zaplatit žalobkyni úplatu ve výši 768.728,- Kč, potom je zřejmé, že tato smlouva je nejenom platná (dovolací soud jsa vázán rozsahem uplatněného dovolacího důvodu, vychází v tomto směru z nezpochybněného právního závěru soudů obou stupňů), ale i účinná. Ze smluvního vztahu účastníků nevyplývá - a potvrzuje to ostatně sám žalovaný - , že by právo na úplatu za postoupenou pohledávku žalobkyni vzniklo až tehdy, co ve vztahu k žalovanému bude plnit P. f. ČR, a že by tedy účastníci - právě s ohledem na nejistotu splnění odkládací podmínky - , do smluvního vztahu vstupovali s tím, že by práva a povinnosti z daného právního vztahu nemusela vůbec vzniknout. Ujednání účastníků o tom, že částku 768.728,- Kč žalovaný žalobkyni zaplatí „nejdéle do 6 měsíců od doby, kdy mu bude restituční nárok vypořádan P. f.“, - proto lze chápat pouze jako ujednání o době splnění dluhu vyplývajícího z předmětné smlouvy o postoupení pohledávky. Proto je třeba tuto část zmíněné smlouvy (§ 41 občanského zákoníku) hodnotit zejména z hlediska její určitosti, a tudíž z hlediska platnosti tohoto ujednání ke dni, kdy k němu došlo (§ 37 odst. 1 občanského zákoníku).

Odvolací soud, vycházející z jiného právního závěru, z tohoto pohledu věc právně nehodnotil. Dovolací důvod, který vycházel z argumentace nesprávného právního posouzení věci ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., byl tudíž uplatněn důvodně. Nejvyšší soud proto bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, odst. 2, odst. 5 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)